

8. Бени Ганц во главе «марша жизни» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.7kanal.co.il/News/News.aspx/159308#.VC11PH4hiU>
9. Меркель посетила концлагерь «Дахау» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.stoletie.ru/lenta/merkel_posetila_konclager_dahau_319.htm
10. День памяти жертв Холокоста и героев сопротивления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://embassies.gov.il/spb/NewsfromIsrael/formalannouncements/Pages/yom-hashoa-2013.aspx>
11. Марш жизни в память о смерти [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jewish.ru/theme/world/2008/05/news994262233.php>

УДК 316.4:930.2

Юськів Х. В.

КОНЦЕПТ ПАМ'ЯТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВІЗАЦІЇ ЕТНОРЕГІОНАЛЬНОГО СЕПАРАТИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ПІВДЕННОГО ТІРОЛЮ)

Зацікавлення феноменом «пам'ять» помітно зросло впродовж останніх десятиліть. Аналітики стверджують, що майбутнє держави багато в чому залежить від інтерпретації минулого. Станом на сьогодні це питання виявилось особливо актуальним, що спричинено безпрецедентними спалахами етнорегіональних сепаратистських рухів у країнах ЄС, які досі вважалися зразками усталеної демократії та верховенства права. Істотну роль у розгортанні подібних процесів відіграють саме історична пам'ять, культурні, мовні та інші відмінності.

Ключові слова: політика пам'яті, Південний Тіроль, сепаратизм, ідентичність.

Юськів Х. В. Концепт памяти как инструмент активизации этнорегионального сепаратизма (на примере Южного Тироля).

Заинтересованность феноменом «память» заметно возросла за последние десятилетия. Аналитики утверждают, что будущее государства во многом зависит от интерпретации прошлого. На сегодня данный вопрос оказалось особенно актуальным, что вызвано беспрецедентными всплесками этнорегиональных сепаратистских движений в странах ЕС, которые до сих пор считались образцами устойчивой демократии и верховенства права. Существенную роль в разворачивании подобных процессов играют именно историческая память, культурные, языковые и другие различия.

Ключевые слова: политика памяти, Южный Тироль, сепаратизм, идентичность.

Yuskiv Ch. V. Concept of memory as an instrument for ethno-regional separatism activation (example of South Tyrol).

The choice of the proposed research is caused by the necessity to analyze the issue of the memory of past nation as one of the main instrument of ethno-regional identity and separatism implementation. At the same time memory model on various historical events can cause conflicts within societies (e. g. between supporters of Franco and Republicans in Spain) and tension in international relations (contradictory in interpretation of history between France and Algeria).

The purpose of this article is to explore the conceptual basis of understanding of the concepts of politics of memory and separatism, to analyze and characterize the use of the concept of memory as a mechanism of activation of separatist movements in ethno-regional level focusing on the history of the South Tyrol region.

An interest in the phenomenon of memory has substantially increased in recent decades. The future of the country is largely depends on the interpretation of the past. For today, this issue appeared particularly urgent, that is caused by unprecedented outbreaks of ethno-regional separatist movements in the EU, which are still regarded as examples of sustainable democracy and supremacy of law.

History politics, or politics of memory, is a relatively new term, although the phenomenon is very old. At all times and in all countries different social forces have sought to impose their compatriots an understanding of the past. As the «artificial» memory has intensified in XIX–XX centuries, the role of the politics of memory has grown. Since the beginning of the XXth century the geography of separatist movements and disintegration processes embraced the EU, thereby threatening their integrity and sovereignty. Concept of memory can serve as one of the reasons of activation, amplification and explanation of certain regions secession. Separatism always was one of the most difficult, the most critical and most urgent international problems.

Key words: politics of memory, South Tyrol, separatism, identity.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вибір теми статті зумовлений потребою аналізу питання пам'яті про минуле народу як одного з основних інструментів реалізації етнорегіональної ідентичності та сепаратизму. При цьому різні моделі пам'яті щодо історичних подій стають причиною як конфліктів всередині суспільств (наприклад, між прихильниками Франко і республіканцями в Іспанії), так і напруги у міжнародних відносинах (суперечності щодо трактування історії між Францією та Алжиром).

Аналіз попередніх досліджень. Питання використання концепту пам'яті як інструменту активізації етнорегіонального сепаратизму в своїх працях досліджують як закордонні (Ж. Бертран, Ж. Мінк, П. Нора та ін.), так і вітчизняні (Я. Грицак, Н. Копосов, С. Махун, Х. Федорів та ін.) автори.

Метою пропонованої статті є історико-політологічний аналіз використання інструментів політики пам'яті в процесі активізації сепаратизму на прикладі окремого регіону.

Відповідно до поставленої мети необхідно вирішити наступні дослідницькі питання:

- дослідити концептуальні основи розуміння понять «політика пам'яті» та «сепаратизм»;
- проаналізувати використання концепту пам'яті в політичній діяльності;
- охарактеризувати роль феноменів пам'яті як механізму активізації сепаратистських рухів на етнорегіональному рівні на прикладі історії регіону Південний Тіроль.

Виклад основного матеріалу. Історична політика, чи політика пам'яті – термін порівняно новий, хоча явище це дуже старе. У міру посилення «штучності» пам'яті в XIX–XX ст. роль політики пам'яті зростала. Посилювався і її усвідомлений, систематичний характер [5]. Останнім часом зацікавлення феноменом «пам'ять» помітно зросло, адже майбутнє держави багато в чому залежить від інтерпретації минулого [15, с. 240].

Підйом історичної пам'яті, криміналізація та віктимізація минулого повсюдно сприяли перетворенню «національного роману» на кримінальну хроніку. «Історія – лише довга низка злочинів проти людяності», – резюмував таке ставлення П. Нора. Револьюційний терор і громадянські війни, колоніальні завоювання і торговельва, світові війни, тоталітарні режими та співпраця з ними – такий далеко не повний список тем, які висунула на перший план демократична критика національної історії [5].

Як зауважує автор концепції «місць пам'яті» П. Нора, ми живемо в епоху всесвітнього свята пам'яті. В останні двадцять років усі країни пережили глибоку зміну

традиційного ставлення до минулого, що пов'язано з тим, що можна назвати «демократизацією» історії – потужним рухом звільнення народів, етносів, груп і навіть окремих особистостей в сучасному світі, швидке виникнення різних форм пам'яті меншин, для яких відвоювання власного минулого є необхідною складовою утвердження власної ідентичності [10].

Таким чином, зважаючи на вищесказане, концепт пам'яті може слугувати однією з причин активізації, посилення та пояснення сепаратизму певних регіонів. Однією із найскладніших, найгостріших та найактуальніших проблем міжнародних відносин завжди був і є сепаратизм [9].

Сьогодні під терміном «сепаратизм» розуміють рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними, мовними, релігійними ознаками [4].

Сепаратизм можна порівняти з хворобою, яка здатна вразити будь-яку державу. В реальності абсолютно моноетнічних країн не існує. У другій половині ХХ – початку ХХІ ст. світ зіштовхнувся зі зростанням кількості етнічних конфліктів у багатонаціональних державах і пов'язаними з ними сепаратистськими тенденціями. Цьому існує багато причин, одна з яких – особливості розвитку розуміння прав народів і того, що є державою. Можна стверджувати, що сьогодні ми є свідками початку процесу руйнування старих уявлень про державне будівництво, процесу консолідації великих етносів у Західній Європі, поширення позицій ліберальної демократії. Відбулося поширення уявлень про те, що сепаратизм та створення власної держави – ледь не єдиний можливий спосіб реалізації правом «права на самовизначення» [11, с. 152].

У залежності від сфери прояву сепаратистських тенденцій можна виділити економічний, правовий та ідеологічний сепаратизм. Складовими економічного сепаратизму є намагання регіону вийти із загальнодержавної економічної системи, розірвати господарські зв'язки. Правовий сепаратизм полягає у встановленні і використанні в регіоні системи правових норм, які спеціально не узгоджуються із загальнодержавними нормами. Ідеологічний сепаратизм виражається в пропаганді пріоритету регіональних інтересів і цінностей над загальнодержавними, формулюванні і поширенні «місцевої» ідеології, яка базується на запереченні загальнодержавної громадської єдності [16, с. 184].

Вітчизняним дослідником М. Басарабом запропоновано авторське трактування етнічного сепаратизму – це політичний процес, що розгортається в національній державі й зумовлений кризою її проекту майбутнього; суб'єктом етнічного сепаратизму є певний етнос, що прагне до задоволення власних політичних, економічних, культурних та інших інтересів шляхом реалізації власного права на політичний суверенітет [1, с. 6].

На думку вітчизняного дослідника Б. Бернадського, іредентизм – це різновид національних рухів, що виступають за відокремлення певної території з метою її подальшого приєднання до сусідньої держави [2, с. 96].

З початком ХХІ ст. географія сепаратистських рухів та дезінтеграційних процесів охопила країни ЄС, замахнувшись цим самим на їхню цілісність і суверенітет. Яскравим прикладом сепаратизму можуть слугувати масові протести та заклики щодо проголошення незалежності або ж надання прав на широку автономію населенню [14, с. 174].

Історія Південного Тіролю в ХХ ст. – це історія про боротьбу за отримання автономії південними тірольцями, які становлять сьогодні близько 72 % місцевого населення (і лише 0,5 % населення Італії). Ця боротьба декілька разів набирала насильницького характеру, проте уроки, винесені з неї щодо питань самобутності, мови і самовизначення, зробили історію Південного Тіролю повчальною в пошуку рішень проблем в інших районах Європи з культурно розділеними спільнотами [15].

Бомби, теракти – принципово без жертв, у відповідь – тортури інсургентів, після чого в помсту вбивства поліцейських. Майже сто років австрійці по духу живуть у складі країни, яка вважає їх людьми другого сорту [13].

Південний Тіроль – це північна частина Італії, що включає область Больцано-Бочен і входить до складу автономного регіону Трентіно-Альто-Адідже / Південний Тіроль. Південний Тіроль – це один з найрозвиненіших регіонів Італії [12]. ЄС уявляє Тіроль як суцільний євро регіон, який включає як австрійську, так і італійську його частини [3]. Сьогодні Південний Тіроль офіційно носить статус автономної провінції Больцано-Бочен області Трентіно-Альто-Адідже Італії. З півмільйона населення німці та ладини становлять 70 % жителів, італо мовні – 23 % [13].

Наприкінці Першої світової війни Італія зажадала від Австрії не тільки італійський Тренто, але і ту частину австрійської коронної землі Тіроль, що лежить на південь від перевалу Бреннер, де 86 % населення було німецькомовне, 4 % – ладиномовне, 3 % – італомовне [17]. Внаслідок підписання Сен-Жерменської мирної угоди 1919 р. провінції Трентіно і Больцано відійшли від Австрії до Італії [12]. Таким чином, мрія італомовного населення Трентіно здійснилася, і водночас німецькомовні південні тірольці втратили право на власне самовизначення. Міжнародний конфлікт, замість того, щоб дійти до завершення, продовжував загострюватися [4]. Ідеолог націоналізму, а потім і фашизму Е. Толомей розвинув ціле вчення про «італо-тіроль», яке було сповнене шовінізмом до німців.

Італійське панування принесло в Південний Тіроль зниження рівня життя, зuboжіння та занепад комунальних структур. Ера Дуче, яка прийшла в 1922 р., була днями скорботи. Фашистський уряд на чолі з Беніто Муссоліні проводив політику «італізації» Південного Тіролю. Загони влаштовували німецькі погроми, зазвичай з десятками пораниених, бували й вбивства, здійснювалось масове переселення італійських колоністів у міста. Німецька топоніміка була офіційно замінена на «латинську», а німецька мова заборонена в офіційних установах. Незгодних відправляли в фашистські табори смерті – Рабська і Молатській [13]. Німецькомовне населення було змушене багато сфер свого культурного життя в буквальному розумінні перевести в підпілля. Добровольці організували нелегальні – їх називали «катакомбні» – німецькі школи [12].

Дивно те, що А. Гітлер, який був уродженим австрійцем, заради укладення союзу з Муссоліні вирішив поступитися правами своїх одноплемінників [6]. Гітлер і Муссоліні уклали угоду в 1939 р., у якій передбачалося, що етнічні німці повинні отримати німецьке громадянство і переселитися в Крим, на південь Польщі або на південь Австрії у провінції Штирія і Каринтія. Єдиною альтернативою було зберегти італійське громадянство і в той же час відмовитися від своєї німецької ідентичності [19].

1939 р. був оголошений плебісцит про виселення тірольських німців. У результаті 75 тис. тірольських німців емігрували в нацистську Німеччину. Муссоліні переселив у Південний Тіроль десятки тисяч італійців [7, с. 3].

До кінця Другої світової війни їхнє становище не змінювалося на краще, оскільки уряд планував заселити землі італійцями. Згодом через підписання угоди з Австрією їм було надано право на використання німецької мови в усіх сферах життя. До складу Австрії при цьому провінція не повернулася [19].

Після краху фашизму в 1943 р. «антифашистський» уряд опублікував «Італійський маніфест», обіцяючи право на самовизначення народам. Але Рим швидко забув про це після ліквідації союзниками Третього Рейху і продовжив політику фашистів. У 1945 р. виникла впливова буржуазно-консервативна «Народна партія Південного Тіролю», з якої на політичну арену вийшов «Комітет за звільнення Південного Тіролю» Зеппа Кершбаумера, який поставив мету: терактами проти інфраструктури Італії звернути

увагу ООН на дискримінацію німців, водночас принципово відмовився від акцій, які загрожували людськими жертвами [13].

До літа 1946 р. було домовлено, що з політичних причин Італія повинна зберегти Південний Тіроль. На мирній конференції, що відбулася в Парижі в 1946–1947 рр., союзники наполягали на автономії Південного Тіролю. 5 вересня 1946 р. прем'єр-міністр і глава МЗС Італії Альчіде де Гаспері та міністр закордонних справ Австрії Карл Грубер підписали угоду, за якою край залишився у складі Італії з наданням йому досить широкої культурної автономії [17]. Але Австрія як держава, що «протегувала меншині», відразу ж наشوковхнула на протидію Італії, яка доволі вільно тлумачила формулювання угоди (не договору, Відень так і не відмовився від претензій на Південний Тіроль).

У цій патовій ситуації «Комітет визволення Південного Тіролю» посилив тиск на італійський уряд. Почалися акції саботажу, 12 липня 1961 р. були підірвані 34 опори ліній електропередач. Було знеструмлено весь регіон. Через місяць іредентисти знову провели серію вибухів на ЛЕП. Цього разу знеструмленим виявився весь промисловий район на півночі Італії (Турин, Мілан), зупинилися міжнародні поїзди, були паралізовані аеропорти. Італія ввела на територію краю підрозділи армії та поліції, але водночас зазнала широкомасштабного тиску – про південнотірольську проблему дізналися в усьому світі.

1972 р. прийняли статут автономії, у якому було реально прописано захист мовних меншин, крім того, провінція Боцен/Больцано отримувала внутрішню автономію у складі «двосидного» регіону. У 1983 р. підписано угоду про створення парламенту регіону Трентіно – Південний Тіроль. У 1992-му Австрія заявила, що в неї немає претензій до Італії з проблеми Південного Тіролю. Нарешті, 2001 р. Південний Тіроль отримав статус окремої німецькомовної провінції на півночі Італії [7].

Зрештою прийняті рішення сприяли більш чіткому й детальному регулюванню кожного сектору етнічного, політичного і культурного життя Південного Тіролю на різних рівнях – від найзагальнішого до кожної окремої норми. Настільки ж чітко статут визначив контрольні заходи, що повинні бути застосовані у випадку порушення однією зі сторін тих правил, які регулюють міжетнічні відносини в кожній з відповідних сфер. Завдяки цьому ситуація в Південному Тіролі стала характеризуватися надійною правовою захищеністю всіх жителів провінції – як етнічних німців, так і італійців.

Статут був покликаний встановити баланс між двома чинниками: з одного боку – прагненням німецької етнічної меншості в Італії до незалежності, а з іншого – тією історичною реальністю, коли обидві етнічні групи опинилися в єдиному політичному, культурному утворенні. У принциповому плані механізми розв'язання конфлікту стосувалися двох аспектів: по-перше, відносин між самою провінцією Больцано та італійською державою; по-друге, відносин між німецько- та італійськомовною групами, що проживають на території провінції.

Статут містив подальші механізми розв'язання можливих конфліктів між двома рівнями влади. До речі, незважаючи на досягнутий рівень правової регуляції, конфлікти щодо компетенційних рамок можуть виникати і сьогодні. Це відбувається, серед усього іншого, через прагнення центрального уряду в Римі дедалі жорсткіше спрямовувати та регулювати діяльність регіонів зі спеціальним статусом («у тім, що стосується проблем загальнонаціонального характеру» (дефініція, яка фактично наділяє центральний уряд широкими додатковими можливостями вигідного для себе тлумачення правових норм) [8].

Таким чином, ранній період італійського панування над німецькомовним Південним Тіролем задає тон для більшої частини двадцятого століття: з'явилися різні спроби «італізації» населення через силу. Німецькомовні тірольці стали жертвами італійської політики і залишалися такими протягом тривалого часу, що пояснює, чому велика частина літератури з цього питання протягом ХХ ст. платить дань «дискурсу

жертви» Південного Тіролю незважаючи на те, як принципово змінилася роль Південного Тіролю на початку ХХІ ст. З 1980 р. Південний Тіроль залишив свій статус потерпілого і став економічною і політичною силою регіонального значення в області Альп і в Європейському концерні регіонів [18].

Сьогодні можна сказати, що більшість німецькомовних тірольців (80 %) і навіть 17,7 % місцевих італійців ототожнюють себе передусім із Південним Тіролем, а не з Тіролем загалом, Австрією або Італією. Вони поставили перед собою мету досягти, в основному мирним шляхом, громадянської рівності в Італії. І перемогли в непростій боротьбі з асиміляторською політикою центрального уряду в роки фашизму, яка набирала крайніх форм [7, с. 3].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, на основі проведеного дослідження можемо стверджувати, що сьогодні можна за досить короткий час створити нові цінності та переконливі умови – політична історія була саме такою, а не інакшою. Минуле втрачає значення, проте майбутнє багато в чому залежить від інтерпретації минулого. Такий розрив історії – це наруга над пам'яттю, що врешті рещт може спричинити повне її знищення. Сьогодні одним із інструментів збереження етнорегіональної ідентичності та активізації сепаратистських рухів є використання концепту «пам'яті», який часто проявляється через символізм, що дозволяло і дозволяє підтримувати свою культуру і боротися спільно за її визнання «центром». Яскравим прикладом цього є історія південних тірольців, які зберегли власну етнічну, культурну та конфесійну самоідентифікацію завдяки передаванню із покоління в покоління історичної пам'яті про важку долю хранителів старої віри, репресії та утиски проти них.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Басараб М. М. Сепаратизм як прояв кризи національної державності : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. політ. наук : спец. 23.00.05 «Етнополітологія та етнодержавознавство» / М. М. Басараб ; Нац. акад. наук України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – К., 2013. – 16 с.
2. Бернадський Б. В. Іредентизм як джерело міжнародних конфліктів / Б. В. Бернадський // Вісник Київського міжнародного університету. – К., 2007. – Вип. 6. – С. 93–111.
3. Гриценко О. Поділити та поєднати (або історія одного регіону) [Електронний ресурс] / О. Гриценко. – Режим доступу : <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page1331.html>.
4. Ключник Р. Сепаратизм як світова мегатенденція сучасності [Електронний ресурс] / Р. Ключник. – Режим доступу : <http://zgroup.com.ua/article.php?articleid=4921>.
5. Копосов Н. Политика памяти и мемориальные законы [Електронний ресурс] / Н. Копосов. – Режим доступу : <http://www.russ.ru/pole/Politika-pamyati-i-memorialnye-zakony>.
6. Марсина В. Баццлла сепаратизма в Италии – Южной Тироль хочет воссоединиться с Германией [Електронний ресурс] / В. Марсина. – Режим доступу : <http://www.profi-forex.org/novosti-mira/entry1008222826.html>.
7. Махун С. «Тірольський план» для України: блеф чи реальність? / С. Махун // Дзеркало тижня. Україна. – 2015. – 13 лютого (№ 5) – С. 3.
8. Мінгазутдінов І. Сепаратизм Південного Тіролю у контексті міжетнічних проблем в Європі [Електронний ресурс] / І. Мінгазутдінов. – Режим доступу : <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/knu/article/download/2178/1938>.
9. Мурза К. Г. Етнічний сепаратизм як суспільно-політичний феномен [Електронний ресурс] / К. Г. Мурза. – Режим доступу :

- <http://istfak.org.ua/tendentsii-rozvytku-suchasnoi-systemy-mizhnarodnykh-vidnosyn-ta-svitovoho-politychnoho-protsestu/187-natsionalna-identychnist-problemy-zberezheniata-transformatsii/403-etnichnyy-separatyzm-yak-suspilno-politychnyy-fenomen>
10. Нора П. Всемирное торжество памяти [Електронний ресурс] / П. Нора. – Режим доступу : <http://ec-dejavu.ru/m-2/Memory-Nora.html>.
 11. Павленко І. Идеологічна легітимізація сучасного сепаратизму / І. Павленко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Політологія. Соціологія. Філософія». – 2015. – Вип. 1. – С. 152–155.
 12. Семена М. «Ми побачили верховенство права в дії» [Електронний ресурс] / М. Семена. – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/mi-pobachili-verhovenstvo-prava-v-diyi>.
 13. Собеский М. Сепаратизм Южного Тироля: Национализм против фашизма [Електронний ресурс] / М. Собеский. – Режим доступу : <http://firstsocial.info/analiz/separatizm-yuzhnogo-tirola-natsionalizm-protiv-fashizma>.
 14. Токарський О. Прояв сепаратизму в Каталонії – виклик суверенітету Іспанії / О. Токарський // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Політологія. Соціологія. Філософія». – 2015. – Вип. 1. – С. 174–177.
 15. Федорів Х. І. Колективна пам'ять: еволюція уявлень, суть, структура / Х. І. Федорів // Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 12. – Рівне : РДГУ, 2014. – С. 239–245.
 16. Цебенко О. О. Основні форми прояву сепаратизму / О. О. Цебенко // Східна Європа у системі координат (Північ, Південь, Захід, Схід): матеріали III міжн. Вел. академ. конф. з політол. (Львів, 25–26 жов. 2012 р.). – Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2012. – С. 183–186.
 17. Alcock A. The South Tyrol autonomy [Електронний ресурс] / A. Alcock. – Режим доступу : <http://www.provinz.bz.it/en/downloads/South-Tyrol-Autonomy.pdf>.
 18. Grote G. The South Tyrol question, 1866–2010. From national rage to regional state [Електронний ресурс] / G. Grote. – Режим доступу : http://www.peterlang.com/download/extract/50317/extract_11336.pdf.
 19. Rautz G. South Tyrolean autonomy as a model for coexistence between ethnic groups [Електронний ресурс] / G. Rautz. – Режим доступу : http://bgazrt.hu/_dbfiles/htmltext_files/0/0000000180/Gunther%20Rautz.pdf.

УДК 930.23:355.48(47+57:430)''1941/1945''

Суховерська І. І.

**СУЧАСНИЙ РОСІЙСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ
ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ОФІЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПАМ'ЯТІ
(НА ПРИКЛАДАХ ПОДІЙ НІМЕЦЬКО-РАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ)**

У статті зроблено аналіз російських кінематографічних творів про німецько-радянську війну, визначено вплив на кінематограф офіційної політики пам'яті сучасної Росії через характеристику ідеологічних засад та механізмів формування цінностей та образів німецько-радянської війни у російському суспільстві.

Ключові слова: кінематограф, історична пам'ять, державна політика пам'яті, німецько-радянська війна, Велика Вітчизняна війна.